

E. O.

Habilitacja z zakresu historii techniki

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/3, 477-478

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

A. Wyczańskiego *Próba matematycznego ujęcia podstawowych cech gospodarki chłopskiej XVI—XVII w.* i doc. H. Madurowicz-Urbańskiej *Struktura gospodarstw chłopskich a kierunki produkcji w XVII—XVIII w.* Mgr. T. Kachniarz przedstawił interesujący referat: *Koncepcja modelu sieci urzędzeń obsługi w osadnictwie wiejskim*, a mgr J. Stelmach i mgr M. Kosieradzki referat: *Dzieje organizacji rolnictwa polskiego w okresie ostatniego stulecia*. W sekcji tej postulowano, by skoordynować prace badawcze nad budownictwem wiejskim oraz by zabiegi konserwatorskie wykorzystywać dla prac projektowych, a nie ściśle tylko dla celów badawczych.

Sekcja IX obradowała nad dwoma referatami: mgra K. Modzelewskiego *Główne momenty rozwoju rolnictwa europejskiego w wiekach średnich* i prof. B. H. Slichera van Batha, dotyczącym badań nad rozmiarem pól w Europie.

W podsumowaniu prac konferencji prof. H. Łowmiański stwierdził, że: a) dalsze badania z zakresu dziejów gospodarstwa wiejskiego powinny przede wszystkim iść w kierunku opracowań wieków: XIX i XX, przy czym trzeba szerszej stosować metody statystyczne, położyć główny nacisk na prace z zakresu historii agrotechniki, wreszcie silniej powiązać historię agrarną z rolnictwem; b) silniej związać prace z historii gospodarstwa wiejskiego z pracami geografów, archeologów, etnografów; c) konieczne stają się systematyczne, planowe monografie wsi a w zakresie wydawnictw źródłowych przede wszystkim publikacje dotyczące XVI—XVIII w., głównie lustracje królewskich i rejestracje rachunków gospodarskich; d) coraz oczywistszy staje się postulat stworzenia katedr historii wsi i rolnictwa; e) równie oczywistą potrzebą jest dalsza koordynacja prac badawczych w zakresie historii gospodarstwa wiejskiego, gdyż nawet na konferencji okazało się, że zachodzą wypadki opracowań identycznych, względnie bardzo zakresowo zbliżonych.

Przygotowywana od dłuższego czasu konferencja historyków gospodarstwa wiejskiego była wydarzeniem poważnym i zilustrowała znaczny dorobek w zakresie historii agrarnej, szczególnie w ostatnim dwudziestolecu. Ujawniła jednak, ile jeszcze jest do zrobienia na tym polu i jak wielkie otwierają się tu perspektywy. Jakkolwiek zagadnienia historycznonaukowe nie wchodziły w zakres obrad, z natury rzeczy szereg referatów czy komunikatów musiał potrącać o tematykę teorii rolnictwa, literatury naukowej i analizy badań historycznych w tym zakresie. I to jest nieuniknione. Jeśli słuszna była ogólna tendencja konferencji podkreślenia przydatności wyników dziejopisarskich dla dzisiejszej praktyki gospodarstwa wiejskiego, słuszne też jest wykazywanie związków między teorią a praktyką rolnictwa w przeszłości. Dla historyka nauk rolniczych historia gospodarstwa rolnictwa pozostanie zawsze tłem historycznym, podkładem do badań; podobnie — historia teorii dla dziejopisa gospodarstwa wiejskiego. Cenny jest także ścisły wzajemny kontakt, pozwalający historykowi teorii zdać sobie sprawę ze stanu tak bliskiej dyscypliny jak historia praktyki. Dlatego życzyć by sobie należało, by jeden z postulatów końcowych konferencji w Rogowie — dalszej, ściślej jeszcze niż dotąd, koordynacji badań nad całością dziejów rolnictwa polskiego, mógł być w pełni zrealizowany.

Stanisław Brzozowski

HABILITACJA Z ZAKRESU HISTORII TECHNIKI

Przed sześciu laty Wydział Łączności Politechniki Warszawskiej nadał mgrowi inż. Romanowi Wajdowiczowi pierwszy w Polsce doktorat nauk technicznych za pracę z zakresu historii techniki¹.

¹ Por. informację o tym doktoracie w nrze 2/1960 „Kwartalnika“.

Rada tego wydziału nie była jednak pewna, czy leży w jej kompetencjach prowadzenie przewodu habilitacyjnego z tego zakresu. Nie miała natomiast tych wątpliwości Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego, która przeprowadziła przewód i w dniu 29 października 1964 r. przyznała drowi Wajdowiczowi stopień naukowy docenta w zakresie historii techniki na podstawie pracy *Julian Ochorowicz jako prekursor telewizji i wynalazca w dziedzinie telefonii*². Ta pierwsza w Polsce habilitacja z zakresu historii techniki została już zatwierdzona przez ministra szkolnictwa wyższego.

Przeprowadzenie na uniwersytecie przewodu habilitacyjnego z zakresu historii techniki, i to dla habilitanta posiadającego wykształcenie techniczne i doktorat nauk technicznych, stanowi ważny precedens, choć czystszy rozwiązaniem byłoby chyba prowadzenie takich przewodów na politechnikach.

E. O.

PRZEWÓD DOKTORSKI Z ZAKRESU HISTORII GEODEZJI I KARTOGRAFII

W dniu 14 października 1964 r. na Wydziale Geodezji Górniczej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie zakończony został przewód doktorski starszego asystenta Katedry Geodezji mgr inż. Zofii Traczewskiej-Białkowej z zakresu historii geodezji i kartografii na podstawie rozprawy *Analiza geodezyjno-kartometryczna dawnych planów szczegółowych miasta Krakowa*.

Promotorem był prof. M. Odlanicki-Poczobutt, kierownik Katedry Geodezji AGH, a recenzentami — doc. H. Münch, kustosz Muzeum Historycznego m. Krakowa i prof. S. Milbert, kierownik Katedry Geodezji Wyższej i Obliczeń Geodezyjnych AGH.

Praca, złożona z dwu części: tekstu i rycin (szkice i zdjęcia planów), stanowi nowy wkład do nauki polskiej, dając opracowanie własnej metody badania podstaw geodezyjno-kartometrycznych historycznych planów miasta, na przykładzie planów Krakowa od XVII do schyłku XIX w.

Wprowadzenie do pracy stanowią dwa rozdziały o aspekcie historycznym: *Metody pomiarowe XVII—XIX wieku w świetle polskich historycznych podręczników miernictwa* (z szerszym tłem w przypisach) i *Działalność miernicza na terenie Krakowa*, w syntetyczny sposób podający rozwój myśli mierniczej jako pewne wyjaśnienie szczegółowego opracowania wybranych planów. Staranne wykorzystanie obszernej literatury oraz sięgnięcie do rękopiśmiennych materiałów źródłowych sprawiły, iż dzieje miernictwa polskiego, rozwój techniki geodezyjnej, zostały naskicowane jasno i przejrzyście.

Właściwy trzon pracy stanowią dwa dalsze rozdziały: *Ustalenie metodycznego wzoru opracowania planów miasta Krakowa i objaśnienie jego elementów* oraz *Analiza wybranych planów pomiarowych m. Krakowa*.

W ustaleniu metodycznego opracowania historycznych planów autorka rozwinęła i uzupełniła schemat inwentaryzacji zabytków kartograficznych podany przez M. Odlanickiego-Poczobutta i M. Milewskiego¹ oraz opracowała metodę pełnej analizy, dając samodzielnie przemyślany wzór, obejmujący: 1) zewnętrzne poznanie planu, tzn. zestawienie wszystkich jego elementów (rysunków i napisów) spostrzeganych wzrokowo z ewentualną ich interpretacją (opis inwentaryzacyjny planu); 2) źródłowe poznanie planu, tzn. ustalenie jego pochodzenia oraz bliższych informacji dotyczących czasu powstania i autora (wiadomości źródłowe o planie i wyko-

² Por. w niniejszym numerze recenzję tej* pracy, która ukazała się drukiem w ramach *Monografii z dziejów nauki i techniki*.

¹ Por.: M. Odlanicki-Poczobutt, M. Milewski, *Projekt schematu opracowania planów historycznych*. „Przegląd Geodezyjny”, nr 5/1958.